

Τὸ ἐσπερινὸ ἀστὲρι θὰ φανῇ, ἅμα τελειώσει τὸ ταξίδι μου, κ' οἱ παραπονετικοὶ σκοποὶ τοῦ σούρουπου, θὰ πᾶνε νὰ χτυπήσουνε τὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλιᾶ.

“Ὀλη μου τὴ ζωή, μὲ τὰ τραγούδια μου σὲ ζήταγα. Ἀπὸ πόρτα σὲ ἀλλή, αὐτὰ μὲ ὀδηγήσανε, μ' αὐτὰ γύρω μου πασάλεψα, ζητώντας ν' ἀγγίξω τὴ ζωὴ καὶ τὸν κόσμο.

“Ὁ τι ξέρω τὰ τραγούδια, μοῦ τὸ μάθανε· μοῦδειξαν τὰ κρυμμένα μονοπάτια, καὶ μοῦ σιμώσανε τ' ἀστέρια, γιὰ νὰ λάμπουν στὴς καρδιάς μου τὸν ὀρίζοντα.

Στῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου τὰ μυστήρια, ὀλημερις μὲ ὀδήγησαν καὶ τέλος πάντων τώρα, ποῦ ἔρχεται τὸ μούχωμα στὴν εἴσοδο τοιοῦ παλατιοῦ μὲ φέργανε, στοῦ ταξιδιοῦ μου τὸ ἡλιόγερα;

ΠΑΜΠΙΝΤΡΑΝΘ ΤΑΓΚΟΡ

ΜΕΤΑΦΡ. ΜΕΝΑΛΚΑ

Ο ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΛΗ ΜΑΣ

Ἀπὸ ἓνα γράμμα πού μᾶς ἔστειλε ὁ φίλος μας Γ. Σκληρὸς (ὁ συγγραφέας τοῦ Κοινωνικοῦ ζητήματος) δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω μέρος πού νομίζουμε ὅτι θὰ προκαλέσει κάποια συζήτηση, ἀρχίζοντας ἀπὸ μιὰν ἀπάντηση πού ἐτοιμάζει ὁ κ. Ζαχαριάδης.

Μ' εὐχαρίστηση θὰ δεχόμασταν κι' ἄλλων συνεργατῶν μας τὴ γνώμη.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΜΟΥ ΦΙΛΟΙ,

Σᾶς εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὸν τόμον τῶν «Γραμμάτων» πού εἶχατε τὴν εὐγενὴ καλωσύνη νὰ μοῦ στείλετε. Τὸν διάβασα μὲ προσοχὴ καὶ σᾶς εὐχαριστῶ εἰλικρινά γιὰ τὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαυσι πού μοῦ ἐπροξένησαν μερικὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του. Ἐκεῖνο ὅμως πού μοῦ ἔκανε κακὴ ἐντύπωσι (δὲ σᾶς τὸ κρύβω) εἶνε τὸ πρόγραμμά σας μὲ τὴν ἀρνητικὴ, σκεπτικιστικὴ, καὶ αἰσθητικὴ ἀποκλειστικὰ τάσι του. Θᾶθελα περισσότερην ζωντάνεια καὶ εὐρύτητα ἀπὸ σᾶς πού ἔχετε τὴν εὐγενὴ φιλοδοξίαν νὰ γίνετε οἱ ἀναγεννητὲς τῆς φυλῆς μας. Μὲ λύπη μου βλέπω ὅτι καὶ σεῖς δὲν μπορέσατε νὰ ξεφύγετε τὴν ἀμείλικτη Μοῖρα τῆς φυλῆς μας, πού ὅλους τοὺς ὥστατῶρα πνευματικοὺς ἐργάτας τοῦ τόπου μας τοὺς κατεδίκασε σὲ πλήρη ἀκινήσιάν, σὲ δράση ὀλότελα ἀρνητικὴ, μακρυνὰ ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὴν πραγματικότητά, μακρυνὰ ἀπὸ κάθε πραγματικὴν πρόοδο καὶ ἐξέλιξι. Ἄν καὶ μοῦ εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ κατέβω σήμερα σὲ πολλὰς κουβέντες, ὥστόσο τὸ ἐπαναστατημένο μου αἷσθημα δὲν μ' ἀφίνει ἀπὸ τοῦ νὰ μὴν σᾶς πῶ μερικὰ λόγια. Καὶ Σεῖς λοιπόν, φίλοι μου, προτιμᾶτε τὸν ἄγονο καὶ παγερὸ σκεπτικισμό, τὴν αἰσθητικὴ συγκίνησι μονάχα ἀπὸ τὸ θερμὸ ἀγκάλιασμα τῆς ζωῆς, ἀπὸ ἓνα ἐνθουσιῶδες ἐνδιαφέρον γιὰ ὅλα τὰ μεγάλα ζητήματα τῆς γύρω μας πραγματικότητος; Καὶ ὅλα αὐτὰ γιατί; Διότι κατὰ τὴ γνώμη σας τὰ διάφορα κοινωνικὰ συστήματα, πολιτικὰ προγράμματα καὶ ἐν γένει ιδεολογίαι δὲν ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἀπολύτη φιλοσοφικὴ ἀλήθειαν, δὲν εἶνε τέλεια, ἀλλὰ μόνον

σχετικά, μόνον προσωρινά, ύπηρετούντα πρόσκαιρες κοινωνικές ανάγκες. Ζητάτε λοιπόν τὸ τέλειον, τὸ ἀπόλυτα ἀληθινὸ καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸ βρίσκετε — γιατί ἓνα τέτοιο πρᾶμα δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ ὑπάρχῃ — τὸ ρίχνετε στὸ σκεπτικισμό, στὸν αἰσθητισμό, στὴν ὀνειρώδη ἀντίληψιν τῆς ζωῆς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσετε τουλάχιστον κάποια συναισθηματικὴ συγκίνησι γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας διασκεδιάζοντας ἔτσι τὴν τρομερὴ ἐσωτερικὴ πληξὶ καὶ ἀπαισιοδοξία ποὺ κατατρῶγει τὰ σωθικά σας. Θάθελα νὰ ξέρω ἂν συναισθάνεσθε τὴν αἰτία ποὺ σᾶς ἀναγκάζει νὰ εἴσθε τέτοιοι, νὰ ἔχετε δηλαδὴ τέτοια ἀπαισιόδοξη ψυχικὴ ὑπόστασι καὶ διάθεσι. Νὰ σᾶς τὸ πῶ ἐγώ, φίλοι μου, ἂν δὲν τὸ μαντεύετε μοναχοὶ σας. Ρίξτε ἓνα βλέμμα στὴν Εὐρώπη, τὴ μεγάλη αὐτὴ ὁδηγήτρα μας σόλα — γιατί μᾶς ξεπέρασε πολὺ στὴ κοινωνικὴ ἐξέλιξι — καὶ θὰ καταλάβετε μόνον σας τὸ λόγο. Τί βλέπουμε ἐκεῖ; Χιλιάδες μορφωμένοι ὄνθρωποι, ἂν καὶ γνωρίζουν πολὺ καλὰ τὸν σκεπτικισμό καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαισιόδοξα φιλοσοφικά συστήματα, χώνονται ὥστοςὸ χωρὶς νὰ πολυσκεφθοῦν στὸ ὑφαίστιο τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐνθουσιάζονται, συγκινοῦνται, παθαίνουν ἀπὸ τὰ διάφορα ζητήματα τῆς ἡμέρας, ζητήματα πρακτικά, οἰκονομικά, κοινωνικά, ἐπιστημονικά κ.τ.λ. Γιατί αὐτὸ; Διότι αὐτοὶ ἔχουνε ἔμφυτο στὸ αἷμα τους τὸν ἐνθουσιασμό, ποὺ διπλῶ ἐξωτερίζεσθαι καὶ δράσι καὶ ποὺ καμμιὰ φιλοσοφία καὶ λογικὴ δὲ μπορεῖ νὰ τὸν πνίξῃ ἢ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ βλέπουν γύρω τους κίνησι, ζωὴ, πᾶλη, ἐνθουσιασμό, ἐνδιαφέρο ἀπὸ ὅλους σὲ ὅλα, στὴ ζωὴ, στὴ φύσι, στὴν κοινωνία, στὴν ἐπιστήμη κ.τ.λ. πρὸ πάντων δὲ στὸν «ἄνθρωπο», ποὺ τὸν θεωροῦν τὸ μεγαλειότερο «τίμημα» τῆς ζωῆς, ἄξιο τῆς μεγαλείτερης προσοχῆς καὶ τοῦ μεγαλείτερου σεβασμοῦ. Τὴν μεταφυσικὴ φιλοσοφία τὴν ἀγαποῦν καὶ ἐκεῖ, τὴν ἀφίνουν ὅμως γιὰ τὴν ὥρα τῆς ἀναπαύσεώς των μέσα στὸ γραφεῖο καὶ ποτὲ δὲν τὴν λαβαίνουν ὡς βάση τῆς δράσεώς των, γιατί ἀπλούστατα δὲ συμφωνεῖ μὲ τὴν ζωντανὴ ἰδιοσυγκρασίαν τους. Καὶ τώρα εὐχόλα θὰ καταλάβετε γιατί σὲ μᾶς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Γιατί — ἀλλοίμονον! — εἴμασθε παιδιὰ τῆς ἀ ν α τ ο λ ῆ ς πολιτισμένοι ὡς τὸ κόκκαλο μὲ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν mentalité τῆς Ἀσίας. Καὶ τὸ τί θὰ πῇ Ἀσία εἶνε δὲ γνωστὸ μὲ τὸ παραπάνω. Ἐνα ἀτέραντο νεκροταφεῖο, μὲ μιὰ ἀτελεύτητη νέκρα καὶ ἡσυχία σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς, μὲ ἓνα πολιτισμὸ ποὺ μόνη του βάση ἔχει τὴν Ὑλὴ καὶ μόνον τὴν ὕλη, τὴν θεοποίηση δηλαδὴ τῆς ὕλης ἐπιτυχίας στὸν βίον μὲ ὅλα τὰ θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα, καὶ συνάμα τὴν βαθειὰ περιφρόνησι σὲ κάθε πνευματικὴ καὶ ἡθικὴ ἔκφανσι, ποὺ ἐμποδίζει τὴν ὕλιστικὴ καριέρα τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν ἔμφυτη παγερὴ ἀδιαφορία καὶ σκληρὴ ἀνευλάβεια στὸν ἄνθρωπον, στὸ ἄτομον ποὺ θεωρεῖται κυριολεκτικῶς σκονιπιδὶ ἅμα δὲν κατέχει τὸν ὕλικὸ πλοῦτο καὶ ποὺ ἀσεβέστατα τσαλαπατεῖται ἀπὸ τὸν πρῶτον δυνατόν καὶ πλούσιον μπαζάλη ἢ ἀγᾶ. Ἡ ἀτομιστικὴ μικροσυμπερροντολογία σατανικῶς ὀργιάζει ἐδῶ, ξένη καὶ ἐχθρικὴ σὲ κάθε ἡθικὴ, εὐγενικὴ ἰδέα, σὲ κάθε γενικότερη κοινωνικὴ, ἐθνικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ ἰδεολογία. Πῶς μποροῦν, σᾶς ἐρωτῶ, μέσα σὲ τέτοια τρομακτικὰ νεκρὰ καὶ ἡσυχί, τρομακτικὰ ὕλιστικὴ καὶ τρομακτικὰ ἀ ν τ ι - ἀ ν θ ρ ω π ι σ τ ι κ ῇ ἀτμόσφαιρα νὰ γεννηθοῦν παιδιὰ μὲ ζωντανὴν ψυχὴ, μὲ ἔμφυτο ἐνθουσιασμό στὴν γύρω ζωὴ καὶ φύσι, καὶ πρὸ πάντων μὲ ἔμφυτο ἐνδιαφέρο καὶ ἀγάπην στὸν « ἄ ν θ ρ ω π ο » καὶ τὴν κοινωνικὴν του τύχη; Ἀναγκαστικὰ λοιπόν μεγαλύνομεν ὁ λ ο ι μ α ς μὲ νεκρὰ καὶ κούφια τὴν ψυχὴ, χωρὶς κανένα εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρο στὴ γύρω ζωὴ καὶ στὴ φύσι καὶ μὲ μιὰ ἔμφυτη παγερὴ ἀδιαφορία στὸν

ἄνθρωπο, σὺν πλησίον, στὸ ἄτομον, ἐπομένως καὶ στὰ κοινωνικά ζητήματα ποὺ καταγίνονται μὲ τὴ καλυτέρευση τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ἔμφυτη δὲ αὐτῇ ἀδιαφορία στὸν ἄνθρωπο καμιὰ δύναμις, καμιὰ λογικὴ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς τὴν ἀλλάξῃ δυστυχῶς, διότι εἶναι βαθειὰ ριζωμένη, στὸ αἷμά μας, μᾶς εἶνε φυσιολογικὴ ἀνάγκη. Ἐμεῖς λοιπὸν δὲν κάνουμε γιὰ ἄμεσοι θετικοὶ ἐργάτες τῆς φυλῆς μας, διότι εἶνε φυσιολογικῶς ἀδύνατο νὰ ἀλλάξωμε τὸ αἷμα μας καὶ μόνον ὁ τάφος θὰ μᾶς διορθώσῃ, ὁ μεγάλος αὐτὸς ὑπηρετῆς τῆς ἐξελίξεως καὶ προσόδου. Ἄν ἔχωμε ὅμως μέσα μας μιὰ σταλιά εὐλικρίνεια, λίγη δύναμη αὐτομαστιγώσεως καὶ πραγματικὴ ἀγάπη στὴ φυλὴ μας, ἥς προσπαθῇσωμε τουλάχιστον νὰ σώσωμε τὰ παιδιὰ μας, τὴ νέα γενεά, ποὺ ὁλοένα γεννιέται καὶ ἐπομένως τ ὡ ρ α σ χ η μ α τ ῖ ζ ε ι τ ὸ ν ψ υ χ ι κ ὸ τ η ς κ ὸ σ μ ο καὶ ἀπὸ τὴν τροφὴ ποὺ θὰ τῆς δώσωμε ἑμεῖς, οἱ ἀνεπτυγμένοι ἀντιπρόσωποι τῆς φυλῆς μας, θὰ ἐξαρτηθῇ πολὺ τὸ ἐμπεριεχόμενον, ὁ τόνος καὶ ἡ διεύθυνσις ποὺ θὰ πάρῃ ἡ ψυχὴ τῆς. Μὴν ξεχνάτε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ρυθμίζεται στὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἐξαρτᾶται ὅλος ὁ κατοπινὸς του βίος. Ἐχομε λοιπὸν μεγάλῃ εὐθύνη ἀπέναντι τῶν παιδιῶν μας. Θὰ ἦταν μεγάλο κρίμα καὶ ἀναισθησιακὴ ἀπέναντι τῆς φυλῆς μας, ἐὰν ἐκυττάσαμε μόνον τὴν συναισθηματικὴν μας εὐχαρίστησι, κυλιόμενοι ἡδονικώτατα μέσα στὸ ἀνατολίτικον νιρβάνα μας, ὁλοτέλα ἀδιαφοροῦντες γιὰ τὴν ἔξω κίνησιν καὶ ζωὴν.

Εὐτυχῶς βλέπω ὅτι εἰσθε εὐλικρινεῖς νέοι μὲ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ ὅτι ἡ πράξις τοῦ περιοδικοῦ σας εἶναι πολὺ ἀνώτερη τοῦ προγράμματός σας. Δὲ μοιάζετε καθόλου τὰ αὐτάρεσκα καὶ φουσκωμένα ἐκεῖνα παιδιὰ, ποὺ τώρα τελευταῖα δυστυχῶς βγῆκαν ἀρκετὰ καὶ τὰ ὁποῖα τὴν ἀνατολίτικην ἐλαττωματικότητά τους, τὰ ἀσιατικά των στίγματα καὶ τὴν ἀνικανότητά τους στὴ βιοπάλῃ προσπαθοῦν νὰ τὰ ἀναγύουν εἰς φιλοσοφικὸν ἐπαναστικὸν δῆθεν σύστημα, ὑποχρεωτικὸν καὶ στοὺς ἄλλους καὶ πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ ὅλα ποὺ ὥστατ' ὧρα ἐδημιούργησε ἡ «μπακάλικη» Εὐρώπῃ ! Τέτοιες καρικατοῦρες μόνον οἱ μικροὶ τόποι, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀνατολή, βέβαια βγάξει.

Ἐλπίζω ἀγαπητοί μου φίλοι νὰ μὴν μὲ παρεξηγήσετε ἐὰν σᾶς ὁμίλῃσω μὲ σκληρὴν εὐλικρίνεια. Φρονῶ ὅτι ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ καλὸ τῆς φυλῆς μας καὶ ἐν γένει γιὰ γενικά ζητήματα πρέπει νὰ εἶνε κανεῖς ἀπόλυτα εὐλικρινής. Ἄλλως τε ἐγὼ δὲν ἐξαιρῶ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἄλλον κανένα ἀπὸ τὴν παλῆν γενεά. Σκοπὸς μου εἶνε νὰ σώσω τοὺς νέους. Αὐτὰ τὰ ὀλίγα βιαστικά καὶ βέβαια ἐντελῶς ἀσυνάρτητα. Πιστεύω ὅμως τὴν ἐννοιά τους νὰ τὴν καταλάβετε. Ἄλλου καὶ ἄλλοτε θὰ τὰ ποῦμε ἐκτενέστερα καὶ τότες βέβαια θὰ σᾶς πῶ περισσότερες λεπτομέρειες. Τὸ θέμα γιὰ μένα εἶνε σπουδαιότατο, γιατί πρόκειται γιὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ψ υ χ ῆ ς τῆς φυλῆς μας. Πρὸ πάντων δὲ τώρα ὕστερα ἀπὸ τέτοιον τιτάνειον ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος ὅπως δῆποτε ἔλυσεν ἱκανοποιητικὰ τὰ ἐθνικά μας ζητήματα—τουλάχιστον στὸ μεγαλειτερό του μέρος—μᾶς μένει νὰ κάνωμε τὴν κοινωνικὴ καὶ ψ υ χ ι κ ῇ ἑ π α ν ἄ σ τ α σ ῇ μ α ς καθαρίζοντας τὴν φυλὴν μας ἀπὸ ὅλα τὰ ἀπαίσια ἀ σ ι α τ ι κ ἄ σ τ ῖ γ μ α τ α, ποὺ ὥστατ' ὧρα τὴν ἐμόλυναν καὶ τὴν ἐμίρναναν, καταδικάζοντας τὴν στὴν ἀφάνεια καὶ βαρβαρότητα.

Γι' αὐτὰ ἐλπίζω ἄλλοτε νὰ πῶ περισσότερα. Ζητῶ ἀκόμα μιὰ φορὰ συγγνώμην γιὰ τὸ θάρρος μου καὶ σᾶς χαιρετῶ ὅλους φιλικὰ.